

Aviz

la proiectul de hotărâre a Adunării Populare a Găgăuziei „Cu privire la inițiativa legislativă a Adunării Populare a Găgăuziei în Parlamentul Republicii Moldova de modificare a Codului electoral nr. 325/2022”

Prin adresa nr. 69-03/1-13 din 27 martie 2025, înregistrată la Comisia Electorală Centrală sub nr. CEC-7/19458 din aceeași dată, Adunarea Populară a Găgăuziei a solicitat avizarea proiectului de hotărâre „Cu privire la inițiativa legislativă a Adunării Populare a Găgăuziei în Parlamentul Republicii Moldova de modificare a Codului electoral nr. 325/2022”.

Potrivit proiectului de hotărâre transmis spre avizare, Adunarea Populară a Găgăuziei intenționează să adopte și să transmită Parlamentului Republicii Moldova, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea Codului electoral nr. 325/2022.

Conform notei informative, autorul proiectului de lege este Adunarea Populară a Găgăuziei. Proiectul de lege pentru modificarea Codului electoral nr. 325/2022, așa cum este menționat în nota informativă, a fost elaborat în vederea remedierii curențelor și lacunelor în legislație, colaborarea normelor din Codul electoral nr. 325/2022 cu normele din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri). Totodată, prin proiectul de lege se urmărește asigurarea organizării și desfășurării eficiente a alegerilor regionale în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (în continuare – *UTA Găgăuzia*).

Examinând prin prisma atribuțiilor funcționale proiectul de lege, Comisia Electorală Centrală relevă următoarele.

Prin adoptarea Codului electoral nr. 325/2022, în sistemul organelor electorale naționale a fost integrat armonios Consiliul Electoral Central al Găgăuziei care are competențe clare în domeniul alegerilor regionale (alegerile Bașcanului și deputaților Adunării Populare), precum și celor naționale (alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, deputat în Parlament, primar, consilier local și referendumurile).

Mai mult, integrarea instituțională a organului electoral din UTA Găgăuzia în sistemul organelor electorale naționale a fost efectuată prin prisma aplicabilității garanțiilor stabilite de Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yery), prin consultări ample cu toate părțile interesate și implicarea experților Consiliului Europei, astfel încât să asigure realizarea eficientă a drepturilor stabilite în Carta europeană a autonomiei locale, adoptată la Strasbourg în 15 octombrie 1985.

În acest context, propunerea de modificare a Codului electoral nr. 325/2022, prin instituirea în UTA Găgăuzia a unui organ electoral cu denumiri distincte „Comisia Electorală Centrală a Găgăuziei” pentru organizarea și desfășurarea alegerilor regionale și a referendumurilor locale, respectiv „Consiliul electoral de circumscripție” pentru scrutinele parlamentare, prezidențiale, locale generale și referendumurile republicane, este considerată inoportună și lipsită de relevanță practică, întrucât afectează coerența și unitatea cadrului normativ în materie electorală. Această abordare conduce la discontinuități în structura instituțională aferentă procesului electoral și creează premisele unei fragmentări inutile a reglementării, contrar principiului uniformității în aplicarea legislației electorale.

De asemenea, utilizarea unor denumiri distincte pentru același organ electoral generează ambiguități în plan instituțional și funcțional, cu potențial de a crea confuzii în aplicarea normelor electorale. Din aceste considerente, Comisia susține menținerea denumirii unice, consacrate în prezent, de „Consiliul Electoral Central al Găgăuziei”, în vederea asigurării continuității și clarității reglementării. Claritatea, stabilitatea și predictibilitatea reglementării constituie de altfel unele din principalele condiții pentru organizarea și desfășurarea corectă și transparentă a proceselor electorale.

În ceea ce privește propunerea de abilitare a organului electoral din UTA Găgăuzia cu competența de organizare și desfășurare a referendumurilor locale, menționăm că este în contradicție cu prevederile Capitolului XV din Codul electoral nr. 325/2022, potrivit cărora organizarea și desfășurarea referendumurilor locale țin de competența Comisiei Electorale Centrale.

Transferul acestei competențe către un organ electoral regional ar contraveni nu doar prevederilor Codului electoral, ci și principiului de uniformitate a administrării electorale pe întreg teritoriul statului. O asemenea măsură, promovată în afara cadrului constituțional și fără o fundamentare juridică riguroasă, ar risca să introducă regimuri paralele de administrare electorală, cu potențialul de a submina legalitatea și echitatea proceselor electorale la nivel național.

Totodată, în condițiile cadrului normativ local în domeniul electoral (Legea locală nr. 60-XXVII/V din 31 iulie 2015), organului electoral din UTA Găgăuzia îi revine organizarea și desfășurarea referendumurilor pe marginea chestiunilor care țin de modificarea/revizuirea Statutului Găgăuziei, adoptarea/revizuirea legilor locale ale UTA Găgăuzia, demiterea Guvernatorului (Bașcanului) Găgăuziei, precum și alte probleme ale societății și ale Găgăuziei.

Referitor la propunerea privind posibilitatea încetării înainte de termen a mandatului președintelui și secretarului organului electoral din UTA Găgăuzia prin revocare, Comisia Electorală Centrală își exprimă dezacordul față de această inițiativă. Aceasta se fundamentează pe Hotărârea Curții de Apel Comrat din 5 iunie 2024 (dosarul nr. 3-4/2024) potrivit căreia au fost anulate ca fiind ilegale Legea locală nr. 48-B3/VII din 26 decembrie 2023 și pct. 3 din hotărârea Adunării Populare a Găgăuziei nr. 278-B3/VII din 26 decembrie 2023 prin care s-a intenționat lichidarea statutului de organ electoral permanent al Consiliului Electoral Central al Găgăuziei și în mod subsecvent a funcțiilor de președinte și secretar.

Mai mult, conform art. 36 alin. (8) și (9) din Codul electoral nr. 325/2022, „Pe durata exercitării atribuțiilor, președintelui și secretarului Consiliului Electoral Central al Găgăuziei le sunt aplicabile condițiile de eligibilitate, garanțiile și restricțiile prevăzute la art. 20 alin. (8), art. 22 alin. (1)–(4) și art. 23. Mandatul funcției de președinte și cel de secretar al Consiliului Electoral Central al Găgăuziei pot înceta înainte de termen în condițiile prevăzute la art. 22 din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică și în caz de rechemare în conformitate cu prevederile stabilite de actele normative locale”.

Astfel, atât președintele, cât și secretarul organului electoral din UTA Găgăuzia au statut similar cu cel al membrilor Comisiei Electorale Centrale care sunt independenți în exercitarea funcției lor. Prin urmare, posibilitatea revocării președintelui și secretarului până la încetarea mandatului acestora creează pericolul ca în această situație aceștia să fie excluși în mod discreționar din componența organului electoral, fapt care dăunează independenței atât a funcțiilor acestora, cât și a organului electoral.

Protejarea independenței și imparțialității atât ale președintelui, cât și secretarului organului electoral din UTA Găgăuzia nu este doar o necesitate juridică, ci și o garanție a unui proces electoral corect și transparent. Respectiv, modificările propuse care nu sunt susținute de un temei juridic solid și care nu se aliniază principiilor fundamentale ale Constituției nu pot fi acceptate, deoarece acestea riscă să submineze încrederea publicului în instituțiile statului și în procesul democratic în ansamblu.

Mai mult, potrivit art. 11 alin. (1) din Codul electoral nr. 325/2022, sistemul electoral, precum și modalitatea de constituire a circumscripțiilor electorale *sau a organelor electorale* nu pot fi modificate decât cu cel puțin un an înainte de un scrutin național. Această prevedere reflectă un principiu fundamental al stabilității electorale, care împiedică orice intervenții nepotrivite ce ar putea afecta echilibrul procesului electoral.

În concluzie, proiectul de lege propus spre avizare nu aduce îmbunătățiri reglementării procesului electoral, ci dimpotrivă aduce atingere identității și poziției organului electoral prin stabilirea dualismului acestuia, a unor funcții improprii de organizare și desfășurare a referendumului local și a posibilității revocării din componența sa a președintelui și secretarului până la încetarea mandatului, motiv pentru care nu poate fi susținut.

Prin urmare, se impune menținerea prevederilor Codului electoral actual, elaborat printr-un proces transparent și consultativ, ca garanție a unui sistem electoral corect, echitabil și independent, care asigură previzibilitate.